

El poeta torna a Barcelona

L'abril de 1970 el poeta Josep Carner retorna fugaçment a la seua Catalunya natal tot contradint esperit i lletra de qui mai volia retornar si no era amb el dictador Franco mort, fora del poder.

La novel·la *Retorn*, contada des de la perspectiva d'un jove que l'acompanya en aquesta visita a la Barcelona franquista –aquella que enyora el senyor Vargas Llosa–, és un retrat dinàmic de la vida en l'agonia del franquisme.

L'apassionament no és pas la qualitat més forta del text. Carles Casajuana té un temperament poc volcànic; és ponderat.

El llibre guanya en força si es llegeix com un universal: l'estranyesa de l'home vell davant de la vida que havia estat seua; els efectes de les dictadures feixistes en l'Europa occidental dels anys trenta, cosa sobre la qual no solen reflexionar gaire. El retorn de l'exiliat és un bon tema literari. L'experiència de l'Ulisses que retorna a Ítaca, molts anys després. A Ulisses el retorn ve lligat a la reconciliació simbòlica amb Penèlope. A *Retorn*, la reconciliació no sembla possible: el paisatge humà i polític ha canviat rotundament. El recital del Price, mític perquè se'n conserva una gravació, no reconegué el poeta vell perquè el seu llençatge i els seus temes ja no eren valorats pels joves, que volien compromís i reclamaven un paper relle-

vant en l'antifranquisme. El vell poeta era una nosa. El context era tan distint!

L'assumpte té un fons literari que l'autor no encara gaire sinó sagaçment a través dels ulls d'un jove de casa bona, sinuosament indolent, però amb trasbalsos econòmics: l'empresa de la família no rutlla prou bé. La casa està despullada de mobles a causa d'un embarg. Un pis d'estudiants expressa sense gaire energia aquest nou context cultural i polític.

Els secundaris defineixen el principal: la jove Mariona representa l'admiració. El vell Marià Manent,

el poeta conciliador que propicia el retorn, que no renega asprament del franquisme. Pere Quart, el poeta bel·ligerant del nou temps. Els joves que militen en la clandestinitat imprimint papers volanders, la nova incipient classe política que naixia llavors.

La dona del poeta, erudita en Paul Valéry, que també viu en un altre replà de la història, tampoc no sembla comprendre el desarrelament del poeta vell.

El poeta, més icona que personatge central, està malalt i és vell: el seu cervell és com una ràdio que a vegades sintonitza, a vegades fa un sorollets irritants, sobretot si en públic engega un discurs i es perd en divagacions tristes.

El poeta ha perdut el control del seu cap. El vell poeta només dialoga amb els arbres i potser reviscola quan recorda la seua poesia.

Literàriament el tema està hàbilment resolt: és difícil enfocar-ho des del personatge principal. Millor la irradiació dels que pul·lulen al seu voltant. Prudent i formal, el novel·lista ha mostrat un poeta al capdavant de la seua vida civil. El lector té la darrera paraula. El poeta morí dos mesos després. Cap jove d'ara el coneix.

➔ **L'ESCRITOR
CARLES CASAJUANA
DESCRIBIU LA
CATALUNYA QUE ES
TROBA EL POETA
JOSEP CARNER
QUAN TORNA A
CASA EL 1970**